



**INSTYTUT  
PAMIĘCI  
NARODOWEJ**



## **Przesłanie**

*Nie można dopuścić do tego, żeby odmawiano nam prawa do pamiętania o Wilnie, Grodnie, Lwowie, Żółkwi, Krzemieńcu, Kamieńcu itd. Polska ma prawo uznawać tamtejsze symboliczne zabytki za swoje, bo to są dzieła wytworzone przez naszą cywilizację z czasów Rzeczypospolitej i mamy prawo domagać się, żeby ten fakt był uznawany.*

Dr hab. Janusz Kurtyka, historyk,  
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej w latach 2005-2010

## **VIII edycja projektu regionalnego (II edycja ogólnopolska)**

***Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku***

**dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i szkół średnich  
województwa małopolskiego w roku szkolnym 2019/2020**

## **Założenia projektu:**

Kresy Wschodnie I i II Rzeczypospolitej to kraina, która wydała wielu wspaniałych bohaterów naszych dziejów, żeby wymienić tylko Stanisława Żółkiewskiego, Jana III Sobieskiego, Tadeusza Kościuszkę, Romualda Traugutta, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego i Józefa Piłsudskiego. To wspólna ojczyzna wielu narodów: Polaków, Rusinów, Ukraińców, Żydów, Ormian, Litwinów, Białorusinów i Poleszuców, których historia połączyła na wieki wspólnymi więzami. To ziemia wciąż opiewana w licznych dziełach literackich i z nostalgią wspomniana przez dawnych jej mieszkańców. To wreszcie kraj, którego mieszkańcy doświadczyli w XX wieku wielu dramatycznych przeżyć.

Gdy kończyła się I wojna światowa, Kresy Wschodnie stały się przedmiotem sporu pomiędzy wybijającą się na niepodległość Polską a Zachodnioukraińską Republiką Ludową, później zaś także pomiędzy Polską a Litwą. Z obydwu tych konfliktów Rzeczypospolita wyszła zwycięsko, ale już w 1920 roku musiała bronić swej niepodległości przed ekspansją bolszewizmu, który dążył do opanowania całej Europy. Dzięki ogromnemu wysiłkowi całego narodu wojna z Rosją została przez Polskę militarnie wygrana, ale traktat pokojowy w Rydze przedzielił Kresy na połowę, skazując miliony ich mieszkańców w granicach ZSRS na terror i wynarodowienie.

Na tej części Kresów Wschodnich, która znalazła się w granicach II Rzeczypospolitej, również nie było spokojnie. Dążenia Polski do ich odbudowy i zagospodarowania spotykały się z czynnym przeciwdziałaniem sowieckich agentów, miejscowych komunistycznych dywersantów i nacjonalistów ukraińskich. Mimo wielu trudności i wsparcia, jakiego antypolskim organizacjom udzielały wrogie Rzeczypospolitej państwa: ZSRS, III Rzesza niemiecka, Litwa i Czechosłowacja, udało się poprawić stan bezpieczeństwa na Kresach, postępował też proces ich integracji z państwem polskim.

We wrześniu 1939 roku Polska stała się obiektem napaści niemiecko-sowieckiej. Armie obu okupantów wspólnie z nacjonalistami białoruskimi i ukraińskimi dopuściły się wówczas na Polakach – mieszkańcach Kresów – wielu zbrodni. Sowietci poprzez aresztowania, masowe deportacje i rozstrzeliwania metodą katyńską w wielu więzieniach i miejscach kaźni konsekwentnie realizowali program depolonizacji tych ziem. Te działania przerwał dopiero wybuch wojny z III Rzeszą w czerwcu 1941 roku.

Kolejni okupanci Kresów – Niemcy – od razu przystąpili do masowej eksterminacji Żydów. Ich ofiarami byli również Polacy, zwłaszcza inteligencja, bezwzględnie mordowana we Lwowie i Krzemieńcu, w Czarnym Lesie pod Stanisławowem i w ramach Polenaktion na ziemi grodzieńskiej i nowogródzkiej. W 1943 roku Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińska Powstańcza Armia rozpoczęły akcję ludobójstwa, którego ofiarą padli najpierw Polacy na Wołyniu, a następnie w Małopolsce Wschodniej.

W 1944 roku Armia Krajowa przystąpiła do realizacji Akcji „Burza”. Jej celem miało zmanifestowanie wobec wkraczającej ze wschodu Armii Czerwonej polskiej obecności na Kresach. Polakom udało się opanować znaczną część Wołynia, ogromny był też ich udział w wyzwolaniu z rąk niemieckich Wilna i Lwowa – w ogólnym jednak bilansie „Burza” okazała się polityczną klęską. Sowietci nadal nie respektowali polskich praw do Kresów i przystąpili do bezwzględnej likwidacji struktur Armii Krajowej na tych ziemiach. Jej żołnierzy masowo więziono i zsyłano w głąb nieludzkiej ziemi.

Ostatecznie los Kresów Wschodnich przesądziła konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie, gdzie sojusznicy Rzeczypospolitej, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone, zgodzili się na zabór prawie połowy jej terytorium przez totalitarne państwo Józefa Stalina. Kresowianom pozostał już tylko dramatyczny wybór – trwać nadal na ojczystej ziemi lub poddać się ekspatriacji na przyznane Polsce ziemie zachodnie i północne. Wobec sowieckiego terroru i braku perspektyw na normalne życie w ZSRS większość Polaków skorzystała z takiej

możliwości. Z krzywdzącą decyzją mocarstw nie pogodzili się żołnierze polskiego podziemia, którzy mimo masowych represji aż do 1952 roku kontynuowali opór na ziemiach grodzieńskiej i nowogródzkiej.

Za nową granicą, przesuniętą daleko na zachód, pozostało około 180 miast, wśród nich Lwów, Wilno, Grodno, Stanisławów, Tarnopol, Łuck, Równe, Dubno, Nowogródek, Drohobycz, Pińsk, Brześć, Beresteczko, Brody, Brzeżany, Podhajce, Podkamień, Czartorysk, Ołyka, Jazłowiec, Sarny i Żółkiew ze znajdującymi się w nich zabytkowymi kościołami, sanktuariami, pałacami, dworami pomnikami, cmentarzami, bezcennymi dziełami sztuki i archiwaliami. Rzeczpospolita utraciła około 10 tys. wsi i osad, kilkanaście uzdrowisk, bogate złoża ropy naftowej, żyzne ziemie Podola, górskie wzniesienia Karpat Wschodnich i piękno Wileńszczyzny.

Utrata Kresów była dramatem nie tylko dla Rzeczypospolitej jako państwa, ale przede wszystkim dla tych Polaków, którzy tam pozostali. Przez lata byli oni świadkami barbarzyńskiej dewastacji wszystkiego, co polskie: pomników, tablic, cmentarzy, pałaców i dworów. W ramach walki z religią rzymskokatolicką zamykano i dewastowano kolejne kościoły i kaplice, zamieniając je w służące celom świeckim magazyny, składy, sklepy, domy kultury, kluby młodzieżowe, a nawet muzea historii religii i ateizmu. W ten sposób zniszczono wiele bezcennych zabytków i dzieł sztuki.

Mieszkający na Kresach Polacy nie byli w stanie powstrzymać tego barbarzyństwa. Z uznaniem trzeba wspomnieć o ich wysiłkach na rzecz ratowania zagrożonego dziedzictwa narodowego, a także miejsc kultu religijnego. Dzięki nim sto kilkadziesiąt kościołów przetrwało w stanie czynnym do czasu, kiedy w ZSRS przywrócono wolność religijną. Nie byłoby to możliwe bez poświęcenia i pracy bohaterskich duchownych, z których większość przeszła przez więzienia i łagry.

Ogłoszenie w 1991 roku niepodległości przez byłe sowieckie republiki Litwę, Łotwę, Estonię, Białoruś i Ukrainę postawiło przed naszymi rodakami nowe wyzwania. Najpoważniejszym jest – obok biedy – systematyczne zmniejszanie się ich populacji. Do depolonizacji dawnych Kresów Wschodnich w ogromnym stopniu przyczynia się odpływ młodzieży do Ojczyzny, która oferuje znacznie lepsze warunki rozwoju niż jej wschodni sąsiedzi. Kulturowaniu polskości nie sprzyja też zawieranie małżeństw mieszanych, autorytarny system rządów na Białorusi oraz agresywny nacjonalizm na Litwie i zachodniej Ukrainie.

Polaków z rodowodem kresowym jest coraz mniej. Na naszych oczach odchodzą ostatni obrońcy Grodna i Lwowa w 1939 i uczestnicy Akcji Burza w 1944 roku. Coraz szczuplejsze jest grono urodzonych w polskim Lwowie i Wilnie, wymiera środowisko kresowych sybiraków i łagierników. Naszym zadaniem jest ocalić ich relacje. Trzeba też udokumentować świadectwa polskich kapłanów i sióstr zakonnych, którzy po 1991 roku pracowali na Litwie, Białorusi i Ukrainie i z wielkim zapałem animowali odradzające się tam parafie i wspólnoty religijne.

Aby przyczynić się do ocalenia tej części naszej narodowej pamięci, a także udostępnić uczniom i nauczycielom rzetelną wiedzę, zwracamy się do Państwa z propozycją udziału w **VIII edycji projektu edukacyjnego „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku”**. Projekt jest realizowany wspólnie przez dwa podmioty: Oddział Instytutu Pamięi Narodowej w Krakowie oraz Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie. Swego poparcia od lat udzielają przedsięwzięciu organizacje skupiające dawnych Kresowian.

Uczestnikom projektu proponujemy udział w dwóch sesjach naukowo-edukacyjnych i dwóch spotkaniach warsztatowych, w czasie których będą odbywać się wykłady lub pokazy filmów.

Najważniejszą częścią projektu jest **konkurs wiedzy**. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie pracy pisemnej lub multimedialnej na wybrany przez siebie temat – na

podstawie dostępnej literatury, zgromadzonych dokumentów, wspomnień i materiału ikonograficznego. Dla zwycięzców przewidziano atrakcyjne nagrody, dla wszystkich – ciekawe lekcje historii.

### **Szanowni Państwo, Drodzy Uczniowie.**

Nie jesteśmy w stanie zmienić biegu historii, ale możemy ją wspólnie udokumentować dla obecnych i przyszłych pokoleń. W ten sposób damy choć trochę satysfakcji tym naszym rodakom, którzy pomimo bolesnych wyroków historii wciąż trwają na swym kresowym posterunku. Udział w projekcie na pewno pomoże owocniej kształcić i wychowywać naszą młodzież. A i nam samym da poczucie, że wobec Ojczyzny i jej spraw nie byliśmy obojętni.

### **Organizatorzy projektu:**

Oddział Instytutu Pamięi Narodowej w Krakowie  
Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie

### **Patronat honorowy:**

Małopolski Kurator Oświaty

Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich/Oddział w Krakowie  
Stowarzyszenie „Stanica Kresowa”

Ogólnopolski Okręg Żołnierzy AK Obszaru Lwowskiego im. Orłąt Lwowskich Świątowego  
Związku Żołnierzy Armii Krajowej

### **Cele projektu:**

- zapoznanie uczestników z historią Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej w XX i XXI wieku oraz narodów je zamieszkujących, ze szczególnym uwzględnieniem losu Polaków, którzy na tych ziemiach od pokoleń żyli i pracowali, zostali z nich wypędzeni lub mieszkają tam współcześnie;
- ukazanie walk i wysiłków, jakie podejmowali Polacy w XX wieku na rzecz przynależności Kresów Wschodnich do Rzeczypospolitej, a także cierpienia jakie ponieśli z rąk okupanta sowieckiego i niemieckiego oraz nacjonalistów ukraińskich, białoruskich i litewskich;
- przedstawienie dramatu, jakim były dla Kresowian postanowienia traktatu ryskiego z 1921 roku oraz zmiana granic Polski po II wojnie światowej i związany z nią dramatyczny wybór pomiędzy pozostaniem w ZSRS lub ekspatriacją na ziemie zachodnie i północne;
- ukazanie wielkiego wkładu Polaków do dziedzictwa kulturowego dawnych Kresów Wschodnich stanowiących terytorium współczesnej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy oraz ich zasług dla ratowania wiary chrześcijańskiej i istnienia kościoła rzymskokatolickiego na tych ziemiach;
- opisanie dramatycznego losu kresowych nekropoli, zabytków i pamiątek historycznych barbarzyńsko niszczonej i dewastowanej po II wojnie światowej oraz wysiłków podejmowanych obecnie przez Polskę na rzecz ich odnowienia
- uwrażliwianie uczestników na los Polaków mieszkających za naszą obecną wschodnią granicą, kształtowanie świadomości, że nadal są oni częścią naszej Ojczyzny, której winniśmy wsparcie, ukazanie wysiłków, jakie w obliczu zagrożeń pojawiających się na Litwie, Białorusi i Ukrainie podejmują w obronie swej tożsamości narodowej, językowej i religijnej

- rozwijanie pasji badawczej uczniów, kształtowanie umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł, dokumentowanie relacji osób pochodzących z dawnych Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej i tworzenie na ich podstawie wiarygodnych nośników wiedzy historycznej

#### Adresaci:

- uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych oraz szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa małopolskiego;
- nauczyciele, dyrektorzy wszystkich typów szkół i placówek oświatowych.

#### Termin:

październik 2019 r. - maj 2020 r.

#### Program obejmuje:

- inauguracyjną sesję naukowo-edukacyjną dla uczniów i nauczycieli chcących wziąć udział w projekcie/konkursie (15 października 2019 r.);
- warsztaty i konsultacje dla uczniów i nauczycieli (listopad 2019– marzec 2020 r.)
- konkurs dla uczniów (październik 2019 r.– maj 2020 r.);
- podsumowującą sesję naukowo-edukacyjną dla uczniów i nauczycieli połączoną z wręczeniem nagród, dyplomów i zaświadczeń (maj/czerwiec 2020 r.)

#### Terminarz projektu

Termin	Wydarzenie
październik 2019 r.	Zamieszczenie informacji o projekcie na stronie internetowej <a href="http://www.ipn.gov.pl">www.ipn.gov.pl</a>
15 października 2019 r.	Sesja naukowo-edukacyjna rozpoczynająca VIII edycję projektu regionalnego (II edycję ogólnopolskiego) „Kresy- polskie ziemie wschodnie w XX wieku” <i>(szczegółowe informacje zostaną podane w odrębnym komunikacie)</i>
do 15 listopada 2019 r.	Zgłaszanie przez szkoły udziału w konkursie i warsztatach, (zał. nr 1 i 2 do Regulaminu Konkursu) na adres e-mail: <a href="mailto:pawel.nalezniak@ipn.gov.pl">pawel.nalezniak@ipn.gov.pl</a>
listopad 2019 r. - marzec 2020 r.	Warsztaty dla uczniów i nauczycieli biorących udział w projekcie/konkursie.
do 15 kwietnia 2020 r.	Składanie prac przez uczniów do szkolnych komisji konkursowych.
do 30 kwietnia 2020 r.	Przesłanie przez komisje szkolne wyłonionych prac wraz z protokołem (zał. nr 4 do Regulaminu Konkursu) do Komisji Wojewódzkiej na adres: Oddział Instytutu Pamięi Narodowej w Krakowie, 31-012 Kraków, ul. Reformacka 3, z dopiskiem projekt-konkurs „Kresy - polskie ziemie wschodnie w XX wieku”.

24 maja 2020 r.	Ogłoszenie listy osób wyróżnionych przez Komisję Wojewódzką na stronie internetowej <a href="http://www.ipn.gov.pl">www.ipn.gov.pl</a>
2 czerwca 2020 r.	Sesja naukowo-edukacyjna podsumowująca VIII edycję projektu/konkursu, ogłoszenie listy laureatów, prezentacja wybranej pracy konkursowej, wręczenie dyplomów, nagród i zaświadczeń <i>(szczegółowe informacje zostaną podane w odrębnym komunikacie)</i>
5 czerwca 2020 r.	Opublikowanie listy laureatów na stronie internetowej <a href="http://www.ipn.gov.pl">www.ipn.gov.pl</a>
sierpień 2020 r.	Udział laureatów, którzy uzyskali największą liczbę punktów oraz ich nauczycieli - opiekunów naukowych w wyprawie edukacyjnej przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej/ Oddział w Krakowie <i>(szczegółowe informacje zostaną podane w odrębnym komunikacie)</i>



INSTYTUT  
PAMIĘCI  
NARODOWEJ



Uniwersytet Papieski  
Jana Pawła II  
w Krakowie

## KONKURS

*Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku*  
(VIII edycja regionalna)  
(II edycja ogólnopolska)

dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i szkół średnich  
województwa małopolskiego w roku szkolnym 2019/2020

### REGULAMIN KONKURSU

#### I. Zasady ogólne

1. Organizatorem konkursu wiedzy „*Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku*”, zwanego dalej Konkursem, jest Instytut Pamięci Narodowej/Oddział w Krakowie. Współorganizatorem konkursu jest Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie.
2. Patronat honorowy nad konkursem sprawują: Małopolski Kurator Oświaty, Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich/Oddział w Krakowie, Stowarzyszenie „Stanica Kresowa” i Ogólnopolski Okręg Żołnierzy AK Obszaru Lwowskiego im. Orłąt Lwowskich Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.
3. Konkurs przeprowadza Wojewódzka Komisja Konkursowa powołana przez Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie. Siedzibą Komisji jest Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, 31-012 Kraków, ul. Reformacka 3.
4. Informacje dotyczące organizacji, przebiegu i wyników konkursu będą przekazywane przez stronę internetową [www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)
5. Pod pojęciem *ziem wschodnich II Rzeczypospolitej* należy rozumieć teren dawnych kresowych województw, które były częścią jej terytorium w latach 1918–1945, w czasie II wojny światowej zostały przemocą zagarnięte przez ZSRS, a obecnie wchodzą w skład Litwy, Białorusi i Ukrainy.

#### II. Uczestnictwo w Konkursie

1. Konkurs ma charakter otwarty i skierowany jest do uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych i szkół średnich województwa małopolskiego.
2. W konkursie mogą brać udział również zespoły uczniowskie. Liczba osób w zespole nie może być większa niż 4. Liczba zespołów z danej szkoły nie jest ograniczona.
3. Przystąpienie uczniów do Konkursu jest równoznaczne z akceptacją Regulaminu Konkursu.

### **III. Nagrody**

#### **A) dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych:**

1. Laureaci konkursu otrzymują:
  - 1) pamiątkowe dyplomy i zaświadczenia;
  - 2) za zajęcie pierwszego i drugiego miejsca – nagrodę w postaci kilkudniowej wycieczki zorganizowanej i sfinansowanej (całkowicie lub co najmniej w 50%) przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie;
  - 3) za zajęcie pierwszego, drugiego i trzeciego miejsca – publikacje książkowe lub multimedialne ufundowane przez Instytut Pamięci Narodowej/Oddział w Krakowie.
2. Uczestnicy wyróżnieni przez Wojewódzką Komisję Konkursową otrzymują pamiątkowe dyplomy i publikacje książkowe lub multimedialne ufundowane przez Instytut Pamięci Narodowej/Oddział w Krakowie.

#### **B) dla uczniów szkół średnich:**

1. Laureaci konkursu otrzymują:
  - 1) pamiątkowe dyplomy i zaświadczenia;
  - 2) za zajęcie pierwszego i drugiego miejsca wstęp na wybrany przez siebie kierunek studiów na Uniwersytecie Papieskim im Jana Pawła II w Krakowie oraz nagrodę w postaci kilkudniowej wycieczki organizowanej i sfinansowanej (całkowicie lub co najmniej w 50 proc.) przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie;
  - 3) za zajęcie pierwszego, drugiego i trzeciego miejsca publikacje książkowe lub multimedialne ufundowane przez Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie.
2. Uczestnicy wyróżnieni przez Wojewódzką Komisję Konkursową otrzymują pamiątkowe dyplomy i publikacje książkowe lub multimedialne ufundowane przez Instytut Pamięci Narodowej/Oddział w Krakowie.

#### **C) dla nauczycieli – opiekunów uczniów lub zespołów, które zajęły pierwsze i drugie miejsce:**

nagroda w postaci kilkudniowej wycieczki organizowanej i sfinansowanej (całkowicie lub co najmniej w 50%) przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie.

#### **D) dla wszystkich nauczycieli:**

pamiątkowe dyplomy i nagrody książkowe i multimedia.

#### **E) Informacje dodatkowe:**

1. Formą nagrody dla uczniów będzie także publikacja w przyszłości wybranych prac konkursowych w wydawnictwach Instytutu Pamięci Narodowej/Oddział w Krakowie.
2. Wspomniana jako nagroda wycieczka odbędzie się w sierpniu 2020 roku na Białoruś *śladami walk o niepodległość w latach 1918-1920*. W jej trakcie opiekę nad uczestnikami konkursu sprawują nauczyciele – opiekunowie naukowi oraz Organizator. Warunkiem uczestnictwa laureata w wyjeździe jest wyrażenie pisemnej zgody przez jego rodziców lub opiekunów prawnych oraz posiadanie ważnego dowodu osobistego.
3. Organizator zastrzega sobie prawo do nagradzania lub przekazania niewykorzystanej puli nagród innym laureatom lub opiekunom uczestników konkursu.
4. W przypadku zaistnienia okoliczności niezależnych od Organizatora uniemożliwiających zorganizowanie wycieczki, zastrzega on sobie prawo do zmiany formy nagrody.



## V. Przebieg Konkursu

1. Zarówno dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych, jak i szkół średnich konkurs jest przeprowadzany:
  - 1) w dwóch etapach: szkolnym i wojewódzkim;
  - 2) w dwóch kategoriach:
    - prace pisemne** – przygotowywane indywidualnie przez uczestnika;
    - prace multimedialne** – przygotowywane indywidualnie lub w zespole (liczącym nie więcej niż 4 osoby).
2. Szkoła zgłasza udział uczniów w konkursie poprzez wypełnienie formularzy zgłoszeniowych (stanowiących załączniki nr 1 i 2 do niniejszego Regulaminu) i przesłanie ich w terminie **do 15 listopada 2020 r.** na adres e-mail: [pawel.nalezniak@ipn.gov.pl](mailto:pawel.nalezniak@ipn.gov.pl)
3. Uczniowie lub zespół uczniów mogą zgłosić swój udział tylko w jednej kategorii prac konkursowych.
4. W etapie szkolnym uczeń lub zespół przygotowuje pracę obejmującą jedno wybrane zagadnienie z następującego zakresu tematycznego:
  - 1) **Walka Polaków o przynależność Kresów Wschodnich do Rzeczypospolitej w XX wieku** (*obrona Lwowa 1918, wojna polsko-ukraińska 1918-1919, wojna polsko-bolszewicka 1919-1920, konflikt polsko-litewski 1919-1922, Traktat ryski, agresja sowiecka na Polskę we wrześniu 1939 roku, Armia Krajowa i Polskie Państwo Podziemne na Kresach Wschodnich w czasie II wojny światowej, Akcja „Burza” na Wołyniu, w Wilnie i we Lwowie, polska konspiracja niepodległościowa na Kresach Północno-Wschodnich po II wojnie światowej, bohaterowie walk, mogiły i nekropolie wojenne*).
  - 2) **Kresy Wschodnie II Rzeczypospolitej w latach 1918-1939** (*konflikty społeczne i narodowościowe, koncepcja asymilacji narodowej i państwowej mniejszości, antypolska działalność bojówek komunistycznych i nacjonalistycznych, dążenie państwa polskiego do podniesienia gospodarczego i cywilizacyjnego Kresów, osadnictwo wojskowe, życie codzienne, gospodarka, kultura, sport, patriotyzm*).
  - 3) **Martyrologia obywateli polskich na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1939-1944** (*sowieckie deportacje w latach 1939-1941, losy Kresowian – zesłańców w głąb ZSRS, Kresowianie na „Liście katyńskiej”, zbrodnie sowieckie, niemieckie i litewskie na Polakach i Żydach – mieszkańcach Kresów Wschodnich w czasie II wojny światowej, ludobójstwo nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia i Małopolski Wschodniej w latach 1939 - 1948, tragiczny los polskiej inteligencji kresowej i duchowieństwa rzymskokatolickiego w czasie II wojny światowej*).
  - 4) **Wielki exodus. Ekspatriacja Polaków z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1944-1959.** (*decyzje mocarstw odnośnie wschodniej granicy Polski w latach 1943-1945, dylematy Kresowian - wobec zmiany granicy i perspektywy życia w ZSRS, organizacja i przebieg akcji „repatriacyjnej”, początki życia Kresowian na ziemiach zachodnich i północnych powojennej Polski, „druga repatriacja” Polaków z ZSRS w latach 1955-1959*).
  - 5) **Polacy bez Ojczyzny. Losy Polaków na dawnych Kresach Wschodnich I i II Rzeczypospolitej w latach 1921 – 2018** (*los Polaków za granicą „ryską” na terenie ZSRS oraz na Litwie Kowieńskiej w latach 1921-1939, „Wielki Terror” i „Operacja polska NKWD”, sowietyzacja, depolonizacja i dechryścianizacja Kresów Wschodnich po II wojnie światowej, tragiczny los żołnierzy AK – więźniów Gulagu w latach 1944-1959, walka Polaków w ZSRS o zachowanie swej wiary, języka i tożsamości*

*kulturowej, bohaterowie „kościola milczenia”, współczesne problemy naszych rodaków na Litwie, Łotwie, Białorusi i Ukrainie).*

- 6) **Kresy – wspólna ziemia wielu narodów** (*Ukraińcy, Białorusini, Żydzi, Ormianie, Litwini i Łotysze – dzieje polityczne, gospodarcze, społeczne, religia, kultura, tożsamość, związki rodzinne i wzajemne przenikanie kulturowe, konflikty, współczesne spory historyczne*).
  - 7) **Wielkie ośrodki nauki, oświaty i kultury na Kresach Wschodnich** (*polskie uniwersytety i szkoły wyższe, średnie, zawodowe i powszechne oraz instytuty naukowe na Kresach Wschodnich w okresie II Rzeczypospolitej, polskie szkoły matematyczna, historyczna, geograficzna, filozoficzna i sowietologiczna, wybitni naukowcy, nauczyciele, pedagodzy i absolwenci, sowietyzacja lub likwidacja polskich szkół i placówek naukowych w czasie II wojny światowej, tajne nauczanie, polskie szkolnictwo oraz polscy naukowcy na terenie ZSRS po II wojnie światowej*).
  - 8) **Skarby i osobliwości Kresów Wschodnich** (*sanktuaria, kościoły, cerkwie, zbory, cmentarze, pomniki, pałace, dwory, obrazy i inne dzieła sztuki, budynki publiczne i prywatne, osobliwości przyrody-historia, związki z dziejami i kulturą polską, powojenne losy, stan obecny*).
  - 9) **Wielcy i mali ludzie Kresów** (*korzenie rodzinne, dzieciństwo i młodość, edukacja i praca, życie rodzinne i osiągnięcia*).
  - 10) **Z domowych archiwów. Losy mojej kresowej rodziny na tle wielkich przemian politycznych XX wieku** (*nieznane dokumenty, fotografie, pamiątki i wspomnienia*).
5. Dopuszczalne są następujące formy pracy:
    - a) w kategorii prace pisemne – opracowanie, esej, biografia, opowiadanie, spisany wywiad z komentarzem historycznym, album (z niepublikowanymi zdjęciami);
    - b) w kategorii prace multimedialne – film, nagranie, audycja, reportaż filmowy lub radiowy, wywiad ze świadkiem, gazeta, komiks historyczny;
  6. Praca przygotowana przez uczestnika lub zespół powinna:
    - a) mieć twórczy i oryginalny charakter;
    - b) opierać się na źródłach historycznych zarówno opublikowanych, jak i nieopublikowanych (np. wspomnienia, pamiątki, listy, dokumenty, fotografie, prasa, wywiady, nagrania, filmy);
    - c) zawierać bibliografię z podaniem źródeł historycznych.
  7. Do pracy powinna być dołączona **metryczka** zgodnie z wzorem (załącznik nr 3 do niniejszego Regulaminu).
  8. Praca pisemna winna liczyć min. 5 stron maszynopisu znormalizowanego (format A4, czcionka 12 Times New Roman, odstęp półtora wiersza, objętość 9000 znaków).
  9. W przypadku prac multimedialnych wprowadza się następujące limity objętości:
    - a) film dokumentalny, reportaż filmowy lub radiowy, wywiad ze świadkiem, audycja (maksymalnie 30 minut)
    - b) gazeta (maksymalnie 8 stron)
    - c) komiks historyczny (maksymalnie 20 stron)
  10. Pozostawia się uczestnikom całkowitą swobodę wyboru techniki, w której praca zostanie wykonana.
  11. Z konkursu zostaną wykluczone prace zgłaszane wcześniej w innych konkursach opublikowane w całości lub w części przed rozstrzygnięciem konkursu, skopiowane z Internetu lub całkowicie niezgodne z tematem.
  12. Autor (uczeń lub zespół) **do 15 kwietnia 2020 r.** przedkłada pracę szkolnej komisji:
    - a) w przypadku prac pisemnych oraz komiksu historycznego, gazety lub albumu – wydruk i zapis elektroniczny na płycie CD lub DVD w formacie Word;

- b) w przypadku prac multimedialnych zapis na płycie CD lub DVD.
13. Komisja szkolna, powołana przez Dyrektora szkoły, wyłania nie więcej niż dziesięć prac z danej szkoły, które uzyskały największą liczbę punktów, przy czym decyzja Komisji jest ostateczna.
  14. Komisja szkolna przesyła wyłonione prace wraz z protokołem (stanowiącym załącznik nr 4 do niniejszego Regulaminu) w terminie **do 30 kwietnia 2020 r.** do Komisji Wojewódzkiej na adres: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, 31-012 Kraków, ul. Reformacka 3, z dopiskiem Konkurs *Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku*.
  15. Komisja Wojewódzka, powołana przez Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, ustala zarówno dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych, jak i szkół średnich:
    - a) **listę wyróżnionych uczniów lub zespołów uczniowskich**, których prace pisemne i multimedialne uzyskały co najmniej 60% punktów możliwych do uzyskania;
    - b) **listę laureatów, których** prace pisemne i multimedialne uzyskały największą liczbę punktów (miejsca 1-10, dopuszcza się miejsca ex aequo).
  16. Spośród wszystkich nadesłanych prac Komisja Wojewódzka wyłania jedną, która zostanie zaprezentowana przez uczestnika/uczestników podczas sesji naukowo-edukacyjnej podsumowującej VI edycję projektu.
  17. Komisja Wojewódzka ogłasza listę osób wyróżnionych w terminie **do 24 maja 2020 r.** na stronie internetowej [www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)
  18. Decyzje Komisji Wojewódzkiej są ostateczne.
  19. Lista laureatów zostanie:
    - a) ogłoszona w trakcie podsumowującej sesji naukowo-edukacyjnej w dniu **2 czerwca 2020 r.**, podczas uroczystego zakończenia konkursu i wręczenia nagród;
    - b) opublikowana **5 czerwca 2020 r.** na stronie internetowej [www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)

## VI. Procedury oceniania prac

1. W etapie szkolnym praca konkursowa jest oceniana przez komisję szkolną, w której skład wchodzi, co najmniej jeden nauczyciel historii.
2. W etapie wojewódzkim praca konkursowa jest oceniana niezależnie przez dwóch członków Komisji Wojewódzkiej. W przypadku rozbieżności ocen przewodniczący Komisji Wojewódzkiej może zarządzić powtórą ocenę pracy.
3. Oceniając prace, zarówno komisja szkolna jak i wojewódzka, mogą zasięgać opinii ekspertów.
4. Praca oceniana jest według następujących kryteriów:
  - a) zgodność z tematem, umiejętność doboru i analizy materiału źródłowego, zamieszczenie bibliografii (0–5 pkt);
  - b) wykorzystanie niepublikowanych wcześniej dokumentów, wspomnień, fotografii i nagrań (0–5 pkt);
  - c) wartość poznawczo-merytoryczna, oryginalne i twórcze podejście do tematu (0–5 pkt);
  - d) walory estetyczne pracy, poprawność stylistyczna i ortograficzna (0–5 pkt).
5. Uczeń / zespół uczniów może uzyskać za pracę maksymalnie 20 punktów.
6. Dopuszcza się ocenianie prac w skali ułamkowej.

## VII. Ochrona własności intelektualnej i danych osobowych

1. Prace uczestników konkursu nie będą zwracane autorom.

2. Organizator zastrzega sobie prawo wykorzystania prac uczestników konkursu do celów naukowych i edukacyjnych oraz ich nieodpłatnej publikacji – we fragmentach lub w całości – z zachowaniem praw autorskich.
3. Autorzy zachowują prawo do samodzielnej publikacji swoich prac konkursowych pod warunkiem, że w publikacji zamieszczą informację o następującej treści: „Praca została przygotowana na konkurs: **Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku**, przeprowadzony przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie we współpracy z Uniwersytetem Papieskim im. Jana Pawła II w Krakowie.
4. Dane osobowe uczestników konkursu są chronione zgodnie z *ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922)*.

#### **VIII. Postanowienia końcowe.**

1. Regulamin konkursu, jak i wszelkie informacje dotyczące jego przebiegu będą zamieszczane na stronach internetowych: [www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)
2. W sprawach nieustalonych niniejszym Regulaminem decyduje Organizator konkursu.
3. Szczegółowych informacji udzielają:
  - Paweł Należniak, główny specjalista Oddziału IPN w Krakowie tel. 666-010-622, e-mail: [pawel.nalezniak@ipn.gov.pl](mailto:pawel.nalezniak@ipn.gov.pl)

#### **IX. Literatura podstawowa.**

- Bachowska M. *Kresy*, Kraków 2010.
- Chrzanowski T., *Kresy – czyli obszar tęsknot*, Kraków 2009.
- Kolbuszewski J. *Kresy*, Wrocław 2002.
- Koper S., *Kresy południowo-wschodnie*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2015.
- Koper S., *Ukraina*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2011.
- Koper S., *Wielkie Księstwo i Inflanty*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2014.
- Koprowski M., *Kresy we krwi*, Warszawa 2011.
- Koprowski A. M., *Kresy w II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2012.
- Koprowski M., Dylewski A., *Kresy, historia, ludzie, tradycje*, Warszawa 2015.
- Korkuć M., Szarek J., Szubarczyk P., Szarkowa-Wieliczka J., *W cieniu czerwonej gwiazdy. Zbrodnie sowieckie na Polakach 1917-1956* (praca zbiorowa), Kraków, b. d.wyd
- *Kresy Rzeczypospolitej. Wielki mit Polaków*, Warszawa 2016.
- *Księga Kresów Wschodnich*, t. 1 i 2, Warszawa 2010.
- Majka J., *Kresy – śladami naszych przodków*, Kraków 2002.
- Ostrowski K. J. *Kresy dalekie i bliskie*, Kraków 1998.
- Solak A., *Kresy w płomieniach 1908-1957*, Kraków 2013.
- Wieliczka-Szarkowa J., *Czarna księga Kresów*, Kraków 2011.

**Konkurs**  
***Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku***

**dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych/ szkół średnich\* województwa małopolskiego  
w roku szkolnym 2019/2020**

*\* proszę zakreślić właściwe*

**FORMULARZ ZGŁOSZENIA SZKOŁY**

<b>Nazwa i numer szkoły</b>	
<b>Adres szkoły</b>	
<b>Telefon szkoły (z kierunkowym)</b>	
<b>E-mail szkoły</b>	
<b>Imię i nazwisko dyrektora szkoły</b>	
<b>Liczba uczniów zgłoszonych do udziału w konkursie</b>	
<b>Imię i nazwisko koordynatora konkursu / opiekuna naukowego</b>	
<b>Kontakt do koordynatora konkursu/ opiekuna naukowego (tel.; e-mail)</b>	

.....  
(podpis koordynatora/  
opiekuna naukowego)

.....  
(podpis dyrektora szkoły)

Załącznik nr 2 do Regulaminu

**Konkurs**  
***Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku***

**Deklaracja udziału w warsztatach**

(Centrum Edukacyjne Przystanek Historia, Kraków, ul. Dunajewskiego 8).

(Proszę o zaznaczenie swego udziału **maksymalnie w dwóch warsztatach**  
i wpisanie orientacyjnej liczby uczestników)

<b>Zestaw tematyczny</b>	<b>Deklaruję udział w warsztacie <i>proszę wpisać x</i></b>	<b>Przewidywana liczba uczniów biorących udział w warsztacie</b>
<b>Warsztaty nr 1</b> 1. Obrona Lwowa w 1918 roku. 2. Hekatomba kresowa – operacja antypolska NKWD 1937–1938.		
<b>Warsztaty nr 2</b> 1. Grodno – kresowe Westerplatte. 2. Obrona Lwowa we wrześniu 1939 roku		
<b>Warsztaty nr 3</b> 1. Ludobójstwo dokonane przez OUN-UPA na ludności polskiej Kresów Południowo-Wschodnich 1943–1945. 2. Wypędzeni z Kresów – ekspatriacja Polaków po II wojnie światowej.		
<b>Warsztaty nr 4</b> 1. Zemsta Stalina - żołnierze AK w łagrach sowieckich 1944-1956. 2. Niezlomni w habitach – polscy księża katolicycy w walce o wiarę w ZSRS po II wojnie światowej.		
<b>Warsztaty nr 5</b> 1. Skarby kultury polskiej na Kresach Wschodnich. 2. Polacy na Litwie, Białorusi i Ukrainie po 1991 roku		

## M E T R Y C Z K A   P R A C Y

### Konkurs

### *Kresy - polskie ziemie wschodnie w XX wieku*

Kategoria: <i>klasy 7-8 szkół podstawowych, szkoła średnia</i> <i>praca pisemna, praca multimedialna</i> <p style="text-align: right;"><i>proszę podkreślić właściwe</i></p>	
Tytuł pracy	
Imię i nazwisko autora/autorów pracy	Data i miejsce urodzenia
Kontakt do autora/autorów pracy (tel., e-mail)	Nazwa szkoły, adres, telefon, e-mail szkoły
Imię i nazwisko opiekuna naukowego	
Kontakt do opiekuna naukowego (tel. e-mail)	

**Oświadczam**, że zgłoszona do niniejszego konkursu praca **pt.** .....

jest wynikiem własnej twórczości .....

(imię i nazwisko uczestnika/uczestników konkursu)

i nie narusza praw autorskich oraz jakichkolwiek innych praw osób trzecich oraz, że nie została zgłoszona do innych konkursów o podobnej tematyce.

**Wyrażam zgodę** na wykorzystanie przez organizatorów pracy mojego dziecka / mojej pracy\* (*dotyczy ucznia pełnoletniego*) do celów naukowych i edukacyjnych oraz jej publikacji (nieodpłatnie) we fragmentach lub w całości z zachowaniem praw autorskich.

(data, **podpis** rodzica (opiekuna prawnego) lub ucznia pełnoletniego)

**Oświadczam**, iż zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922) wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych

mojego dziecka / moich\* (*dotyczy ucznia pełnoletniego*) .....

(imię i nazwisko uczestnika/uczestników konkursu)

ucznia .....

(nazwa szkoły)

do celów związanych z jego / moim\* (*dotyczy ucznia pełnoletniego*) udziałem w w/w Konkursie.

**Oświadczam**, że zapoznałam/em się z Regulaminem w/w Konkursu i akceptuję jego postanowienia.

**podpis** rodzica (opiekuna prawnego) lub ucznia pełnoletniego

**Oświadczam**, że wyrażam zgodę na publikowanie na stronie internetowej [www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)

- imienia i nazwiska oraz nazwy szkoły mojego dziecka / mojej\* (*dotyczy ucznia pełnoletniego*) na liście laureatów oraz liście uczestników wyróżnionych;
- fotograficznego wizerunku mojego dziecka / mojego\* (*dotyczy ucznia pełnoletniego*) w materiałach pokonkursowych.

**podpis** rodzica (opiekuna prawnego) lub ucznia pełnoletniego

\*Niepotrzebne skreślić



pieczęć szkoły

miejsce, data

**Protokół z etapu szkolnego (wzór)****Konkurs*****Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku*****dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych/ szkół średnich\* w roku szkolnym 2019/2020**

Pełna nazwa szkoły:.....

Telefon.....

Adres.....

Liczba **wszystkich** uczniów biorących udział w eliminacjach szkolnych: .....Uczniowie, których indywidualne prace zostały przesłane do Komisji Wojewódzkiej –  
kategoria: **prace pisemne**

L.p.	Nazwisko ucznia	Imię ucznia	Liczba uzyskanych punktów	Imię i nazwisko nauczyciela opiekuna naukowego

Uczniowie, których indywidualne prace zostały przesłane do Komisji Wojewódzkiej –  
kategoria: **prace multimedialne**

L.p.	Nazwisko ucznia	Imię ucznia	Liczba uzyskanych punktów	Imię i nazwisko nauczyciela opiekuna naukowego

Zespoły uczniów (nie więcej niż 4 osoby), których prace zostały przesłane do Komisji  
Wojewódzkiej – kategoria: **prace multimedialne**

Zespół nr	Nazwisko ucznia	Imię ucznia	Liczba uzyskanych punktów	Imię i nazwisko nauczyciela opiekuna naukowego
1.	1.			
	2.			
	3.			
	4.			
2.	1.			
	2.			
	3.			
	4.			

Ewentualne dodatkowe informacje o przebiegu konkursu:

.....  
.....  
.....

Podpisy członków Komisji Konkursowej:

Przewodniczący: ..... ..

Członkowie: ..... ..  
..... ..

Dyrektor szkoły .....